

4/2017

NEJVYŠŠÍ SOUD
ODDĚLENÍ ANALYTIKY
A SROVNÁVACÍHO PRÁVA

BULLETIN

Pravidelný přehled právních novinek se zaměřením na rozhodovací praxi Soudního dvora Evropské unie, Evropského soudu pro lidská práva a zahraničních nejvyšších soudů.

ODDĚLENÍ

Oddělení analytiky a srovnávacího práva Nejvyššího soudu poskytuje odbornou poradenskou činnost pro soudce Nejvyššího soudu, jakož i pro soudce soudů nižších stupňů v oblasti evropského práva.

SLOŽENÍ

Dušan Sulitka, vedoucí oddělení
dusan.sulitka@nsoud.cz, +420 541 593 437

Jan Bena, poradce
jan.bena@nsoud.cz, +420 541 593 161

Lukáš Boháček, poradce
lukas.bohacek@nsoud.cz, +420 541 593 137

Katarína Deáková, poradkyně
katarina.deakova@nsoud.cz, +420 541 593 480

Helena Dvořáková, poradkyně
helena.dvorakova@nsoud.cz, +420 541 593 271

Andrea Pokorná, poradkyně
andrea.pokorna@nsoud.cz, +420 541 593 343

KONTAKT

 Oddělení analytiky a srovnávacího práva
Nejvyšší soud

 Burešova 20
657 37 Brno

 +420 541 593 437

 international@nsoud.cz

 www.nsoud.cz

SOCIAL

BULLETIN

**NÁROK POZŮSTALÝCH NA NÁHRADU NEMAJETKOVÉ ÚJMY
ZPŮSOBENÉ PROVOZEM VOZIDLA**
NEJVYŠŠÍ SOUD (STR. 6)

**VYZNAČENÍ POHLAVÍ INTERSEXUÁLNÍCH OSOB
V ÚŘEDNÍCH DOKUMENTECH**
SPOLKOVÝ ÚSTAVNÍ SOUD (STR. 9)

**SPRAVEDLIVOST PROCESU A ZÁSADA NULLA POENA SINE LEGE
V PŘÍPADĚ IMPEACHMENTU PŘEDSEDY VLÁDY ZA NEDBALOSTNÍ
POCHYBENÍ PŘI VÝKONU FUNKCE**
HAARDE (STR. 11)

**OMEZENÍ POVOLENÍ K BYDLENÍ V KONKRÉTNÍ MĚSTSKÉ ČÁSTI A
SVOBODA POHYBU**
GARIB (STR. 12)

**UŽITÍ AGENTŮ V UTAJENÍ, SIMULOVANÝCH OBCHODŮ
A ODPOSLECHŮ PŘI VYŠETŘOVÁNÍ**
GRBA (STR. 13)

**ZÁSADA ZÁKAZU ZNEUŽITÍ A JEJÍ PROVEDENÍ
DO VNITROSTÁTNÍHO PRÁVA**
CUSSENS (STR. 18)

ÚVODNÍK

Vážení čtenáři,

vítáme Vás u letošního čtvrtého čísla Bulletinu oddělení analytiky a srovnávacího práva, ve kterém Vám kromě jiného přibližujeme stanovisko Poradního sboru evropských soudců (CCJE) zabývající se významem jednotné aplikace práva ze strany soudů či shrnutí současného vztahu Ruské federace a Rady Evropy a důsledků jejich napjatých vztahů pro systém Úmluvy a rozhodování Evropského soudu pro lidská práva.

V rámci přehledu judikatury vrcholných evropských soudů referujeme o rozsudku velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu České republiky, který se týká náhrady nemajetkové újmy pozůstalým osobám z pojištění odpovědnosti z provozu vozidla (sp. zn. 31 Cdo 1704/2016), či usnesení Spolkového ústavního soudu požadujícím po zákonodárci přijetí takové právní úpravy, která umožní osobám intersexuálního pohlaví vyznačit takovýto údaj do matričních záznamů o své osobě (sp. zn. 1 BvR 2019/16).

Z judikatury Evropského soudu pro lidská práva zasluhuje pozornost rozsudek ve věci Haarde proti Islandu (č. 66847/12), v němž byla posuzována otázka, zda trestní proces zahájený ze strany parlamentu se členem vlády pro neobalostní pochybení při výkonu funkce (impeachment) představuje porušení práva na spravedlivý proces zakotveného v čl. 6 Úmluvy a zásady uložení trestu jen na základě zákona zakotvené v čl. 7 Úmluvy. Velice zajímavou je i otázka výkladu a aplikace čl. 2 Protokolu č. 4 k Úmluvě ve věci Garib proti Nizozemsku (č. 43494/09), v němž se velký senát Soudu zabýval posouzením činnosti samosprávných orgánů při udělování pobytových oprávnění v rotterdamské čtvrti Tarwewijk. Opomenout nelze ani rozsudek ve věci Grba proti Chorvatsku (č. 47074/12), ve kterém se Soud vyjádřil k použití speciálních vyšetřovacích metod a jejich souladu s požadavky plynoucími z čl. 6 a 8 Úmluvy.

Z judikatury Soudního dvora Evropské unie je třeba zmínit rozsudky týkající se zákazu zneužití práva a (ne)potřebnosti jeho pozitivního ukotvení ve vnitrostátním právu (C-251/16 Cussens) či minimální nepřetržitou dobou odpočinku pracovníka v týdnu v délce 24 hodin (C-306/16 Marques da Rosa). Významným je i stanovisko generálního advokáta Bobka ve věci Schrems (C-498/16), v němž je pojednáno o mezinárodní soudní příslušnosti podle nařízení Brusel I ve věcech týkajících se spotřebitelských sporů mj. v kontextu nároků postoupených ze strany jiných spotřebitelů.

Za redakci přeje příjemné čtení a prožití vánočních svátků

Dušan Sulitka

V případě zájmu o pravidelné zasílání našeho Bulletinu můžete prostřednictvím emailu international@nsoud.cz požádat o zařazení na seznam odběratelů.

OBSAH

AKTUALITY	...	4
JUDIKATURA NEJVYŠŠÍCH EVROPSKÝCH SOUDŮ		
Česká republika: <i>Nárok pozůstalých na náhradu nemajetkové újmy způsobené provozem vozidla</i>	...	6
Česká republika: <i>Zveřejňování informací o platech státních zaměstnanců</i>	...	8
Německo: <i>Vyznačení pohlaví intersexuálních osob v úředních dokumentech</i>	...	9
Spojené království: <i>Neříká diskriminace na základě pohlaví v informačním systému úřadu práce</i>	...	10
JUDIKATURA EVROPSKÉHO SOUDU PRO LIDSKÁ PRÁVA		
Haarde: <i>Spravedlivost procesu a zásada nulla poena sine lege v případě impeachmentu předsedy vlády za nedbalostní pochybení při výkonu funkce</i>	...	11
Garib: <i>Omezení povolení k bydlení v konkrétní městské části a svoboda pohybu</i>	...	12
Grba: <i>Užití agentů v utajení, simulovaných obchodů a odposlechnů při vyšetřování</i>	...	13
Ratzenböck a Seydl: <i>Právo heterosexuálních párů uzavřít registrované partnerství</i>	...	14
Axel Springer a RTL Television: <i>Zákaz zveřejňování obrazových záznamů umožňujících identifikaci obviněného</i>	...	14
Becker: <i>Právo novináře odepřít výpověď o svém zdroji</i>	...	15
JUDIKATURA SOUDNÍHO DVORA EVROPSKÉ UNIE		
Schrems: <i>M. Schrems a jeho postavení coby spotřebitele v řízeních proti společnosti Facebook Ireland</i>	...	17
Cussens: <i>Zásada zákazu zneužití a její provedení do vnitrostátního práva</i>	...	18
Marques da Rosa: <i>Minimální nepřetržitý odpočinek pracovníka v délce 24 hodin v rámci týdne</i>	...	19
MONITORING LITERATURY	...	21

AKTUALITY

Vztah Rady Evropy a Ruské federace

Parlamentní shromáždění Rady Evropy prohlásilo v rezoluci ze dne 10. 4. 2014, že postup Ruské federace vedoucí k anexi Krymu je v zásadním rozporu se Statutem Rady Evropy, načež byla Rusku pozastavena hlasovací práva v Parlamentním shromáždění. V roce 2015 byly sankce vůči Rusku prodlouženy. Rusko v reakci na tyto sankce v roce 2016 a 2017 nepodepsalo pověření ruské delegace do Parlamentního shromáždění a odmítá účast na činnostech Rady Evropy do okamžiku zrušení sankcí vůči jeho zástupcům. Do opětovného získání hlasovacích práv Rusko navíc odmítá platit i členské příspěvky do rozpočtu Rady Evropy.

Nejvýznamnější implikace ruského jednání pro systém Úmluvy má finanční povahu. Evropský soud pro lidská práva nemá totiž vlastní rozpočet, jeho náklady jsou hrazeny Radou Evropy. Letošní rozpočet Soudu činí 71 milionů EUR, což představuje 15 % celkového rozpočtu Rady Evropy. V závislosti na restrukturalizaci rozpočtu může rozpočet Soudu dále klesat; již nyní je podfinancovaný – pro srovnání lze uvést Soudní dvůr Evropské unie, jehož rozpočet je pětkrát vyšší.

Neméně důležitý dopad má ruská absence i na chod instituce stran jejího personálního složení, Parlamentní shromáždění má totiž za úkol volbu soudců Soudu. Dosavadní ruský bojkot tak vedl k situaci, kdy se Rusko nepodílelo na volbě 20 ze současných 47 soudců. Rusko se navíc, jak konstatoval předseda Dumy, necítí vázáno rozsudky Soudu, pokud se nemůže zúčastnit voleb. Prohlášení předsedy ruské sněmovny je nutné navíc vnímat v kontextu právní úpravy, která umožňuje ruskému Ústavnímu soudu prohlásit výkon rozsudku Soudu za „nemožný“, jak to již učinil v případě Yukos, kdy této společnosti nebyla vyplacena Soudem přiznaná částka ve výši 1,9 miliard EUR.

Mandát současného ruského soudce vyprší za čtyři roky. Nezáská-li Rusko zpět svá hlasovací práva, hrozí vznik situace, že počet soudců nebude korespondovat s počtem smluvních států.

Smluvní státy nesou odpovědnost za výkon rozsudků Sou-

du, přičemž tuto povinnost vykonávají prostřednictvím Výboru ministrů. Pokud by tento orgán pozastavil v roce 2019 právo Ruska zúčastnit se rozhodovacích procesů, zavdalo by to pro Rusko další důvod pro zpochybňování legitimacy systému Úmluvy. [1]

Katarína Deáková

[1] The Assembly's row with Russia and its repercussions for the Convention system [online].[cit. 2017-12-18]. Dostupné z: <https://strasbourgobservers.com/2017/10/30/the-assemblys-row-with-russia-and-its-repercussions-for-the-convention-system/>.

Poradní sbor evropských soudců vydal stanovisko k úloze soudů při jednotné aplikaci práva

Poradní sbor evropských soudců („CCJE“) vydal dne 10. 11. 2017 Stanovisko č. 20, které zdůrazňuje význam úlohy soudů ve vztahu k jednotné aplikaci práva a stanovuje základní standardy a doporučení v této oblasti.

Úvodem Stanovisko poukazuje na význam jednotné soudní aplikace práva, která je stěžejní pro zajištění zásady rovnosti před zákonem, právní jistoty a předvídatelnosti jako nezbytné součásti právního státu. Požadavek na jednotnou aplikaci práva je v souladu s judikaturou Evropského soudu pro lidská práva a také součástí práva na spravedlivý proces ve smyslu čl. 6 Evropské úmluvy o lidských právech. CCJE připouští, že určité odlišnosti v interpretaci práva ze strany soudů jsou přijatelné, nicméně vždy musí být jejich závěry v rozhodnutí opodstatněné a zdůvodněné. Za určitých okolností mohou protichůdná rozhodnutí vnitrostátních soudů, zejména soudů posledního stupně, čl. 6 Úmluvy i porušovat. Na druhou stranu by potřeba zajistit jednotnou aplikaci neměla vést k rigiditě a přílišnému omezení rozvoje práva a ohrožovat princip nezávislosti soudnictví.

Stanovisko se dále zabývá mechanismy pro zajištění jednotné judikatury, které rozděluje na formální, částečně formální a neformální. Formální mechanismy prostřednictvím podání opravných prostředků mají zejména v případě nejvyšších nebo kasačních soudů nejpříjemší dopad na

jednotnou interpretaci a aplikaci práva. Sjednocování judikatury soudů, zajištění konzistentní a jednotné aplikace práva a usilování o rozvoj práva prostřednictvím judikatury je primárně úlohou nejvyšších soudů. Z pohledu zajišťování jednotnosti a konzistentnosti judikatury je podle CCJE nevhodnější systém založený na přípustnosti dovolání („leave to appeal“) nebo jiném filtračním mechanismu. Zvláště důležité jsou mechanismy pro zajišťování jednotnosti rozhodování v rámci nejvyšších soudů, např. předání případu k rozhodnutí velkým senátům. Pokud jde o přijímání výkladových nebo obecných stanovisek přijatých nejvyššími soudy na plenárních zasedáních, CCJE zastává názor, že mohou mít pozitivní účinek na jednotnost judikatury a právní jistotu, ale vyvolávají také obavy z pohledu úlohy soudnictví v systému oddělení státních mocí.

Pro případy odchýlení se od dosavadní soudní judikatury Stanovisko zdůrazňuje, že je nezbytné, aby soudní rozhodnutí tuto skutečnost deklarovalo, bylo řádně odůvodněno a vysvětlovalo, proč nemůže dřívější judikatura obstát. Zajišťování jednotnosti aplikace práva prostřednictvím judikatury má však také své limity. Je třeba vždy zvažovat kontext a okolnosti případu a nerozšiřovat aplikovatelnost judikatury na případy, které jsou odlišné. Pro zajišťování jednotné aplikace práva je přitom stěžejní také existence vhodného systému zpřístupňování judikatury nejvyšších a odvolacích soudů.

Andrea Pokorná

Posouzení zvládání nápadu věci Soudním dvorem Evropské unie

Účetní dvůr Evropské unie provedl na základě výzvy Evropského parlamentu přezkum výkonnosti Soudního dvora a Tribunálu stran zvládání vyřizování nápadu věci a v návaznosti na to vydal doporučení k dalšímu zlepšování dosavadní praxe.

Za účelem posouzení Soudní dvůr a Tribunál spolupracovaly s Účetním dvorem v průběhu posledních dvou let na jeho analýze vycházející ze vzorku 60 rozhodnutých věcí. Pozitivním bodem analýzy je závěr, že mezi léty 2006 a 2016 se průměrná délka řízení před Soudním dvorem zkrátila z 19,6 měsíců na 14,7 měsíců. V případě Tribunálu došlo ke zkrácení z 25,8 na 18,7 měsíců. A to navzdory současnému nárůstu jejich agendy.

Na základě zjištěných skutečností Účetní dvůr navrhuje opatření k dalšímu zvyšování efektivity a optimalizaci soudní práce. Součástí dílčích opatření v tomto směru by mělo být zveřejňování podrobnějších statistik, vznik integrovaného informačního systému a v neposlední řadě upozorňování členských států na potřebu jmenování členů orgánů, jestliže dojde ke skončení jejich funkčního období.

Uvedená zjištění a doporučení jsou podstatná zejména v kontextu významu Soudního dvora pro jednotnou aplikaci unijního práva napříč členskými státy. Mimo jiné potvrzují, že Soudní dvůr i Tribunál jsou schopny dalšího zvyšování své efektivity, a to i přes nárůst množství napařených věcí a jejich úspěšného řešení v poslední době.

Jan Bena

JUDIKATURA NEJVYŠŠÍCH SOUDŮ

Česká republika: Nejvyšší soud

Rozsudek velkého senátu ze dne 18. 10. 2017, sp. zn. 31 Cdo 1704/2016

Nárok pozůstalých na pojistné plnění v případě nemajetkové újmy způsobené provozem vozidla

Úplné znění rozsudku

Velký senát občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu posuzoval ve svém rozsudku ze dne 18. 10. 2017, sp. zn. 31 Cdo 1704/2016, dvě právní otázky ve vztahu k náhradě nemajetkové újmy pozůstalým osobám z pojištění odpovědnosti z provozu vozidla. Zabýval se jednak výkladem pojmu „škoda na zdraví nebo usmrcením“ podle § 6 odst. 2 písm. a) zákona č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla, a jednak určením počátku promlčecí doby práva na plnění z pojištění v těchto případech. Dospěl k závěru, že nárok pozůstalých na úhradu pojistného plnění z odpovědnosti z provozu vozidla zahrnuje i nemajetkovou újmu podle § 13 odst. 2 zák. č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, a promlčuje se ve lhůtě 3 let od vzniku pojistné události.

Žalobce odpovídající za škodu (pojištěný), který jako řidič způsobil v roce 2009 dopravní nehodu, jejímž následkem byla smrt pana Z. B., se v soudním řízení domáhal toho, aby žalovaný (pojistitel) za něho zaplatil poškozeným pozůstalým částku 327 500 Kč s příslušenstvím jako pojistné plnění z titulu zákonné odpovědnosti za škodu. Tato částka představovala náhradu nemajetkové újmy vzniklé neoprávněným zásahem do jejich osobnostních práv.

Soud prvního stupně a odvolací soud s odkazem na judikaturu Nejvyššího soudu rozhodly tak, že pojištění nezahrnovalo odpovědnost za nemajetkovou újmu způsobenou neoprávněným zásahem pojištěného do práva poškozených na ochranu osobnosti. Navíc právo na pojistné plnění bylo podle soudů promlčeno a námitka promlčení nebyla v rozporu s dobrými mravy.

Nejvyšší soud se v rámci dovolacího řízení nejdříve zabýval právní otázkou, zda pod náhradu škody na zdraví nebo usmrcením podle § 6 odst. 2 písm. a) zákona o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla lze podřadit i náhradu nemajetkové újmy v penězích podle § 11 a 13 zák. č. 40/1964, občanského zákoníku. Podle tohoto ustanovení měl pojištěný právo, aby za něj pojistitel uhradil poško-

zenému v rozsahu a ve výši dle občanského zákoníku způsobenou škodu na zdraví nebo usmrcením. Judikatura Nejvyššího soudu zastávala stanovisko, že nároky podle § 13 odst. 2 občanského zákoníku z titulu ochrany osobnosti jsou imateriální újmou odlišnou od škody podle § 420 a násl. občanského zákoníku, nespadají tudíž pod citované ustanovení § 6 a pojistitel není povinen takovou újmu odškodnit. [1]

Otázkou bylo, zda takový výklad je v souladu s tzv. motorovými směrnicemi [2], které v rozhodné době upravovaly problematiku povinného pojištění odpovědnosti z provozu vozidla na unijní úrovni. Soudní dvůr ve svých rozsudcích zdůraznil, že členské státy jsou povinny zaručit, že občanskoprávní odpovědnost z provozu motorových vozidel ve smyslu vnitrostátního práva bude kryta pojištěním v souladu s ustanoveními první, druhé a třetí směrnice. [3] Volnost ponechaná členským státům určit škody kryté pojištěním, jakož i podmínky povinného pojištění, byla omezena druhou a třetí směrnicí v tom ohledu, že se na jejich základě stalo krytí některých škod až do výše stanovených částek povinným. Mezi těmito škodami, jejichž krytí je povinné, figurují, tak jak uvádí čl. 1 odst. 1 druhé směrnice, zejména „škody na zdraví“, jimiž se podle Soudního dvora rozumí jakákoli újma, pokud na spor použitelné vnitrostátní právo upravuje nárok na její náhradu z titulu občanskoprávní odpovědnosti pojištěného, která vychází ze zásahu do osobnostní integrity, což zahrnuje jak fyzické, tak psychické utrpení. Náhradu nemajetkové újmy přitom může nárokovat každá osoba, která má právo na náhradu škody způsobené motorovým vozidlem na základě vnitrostátního práva upravujícího občanskoprávní odpovědnost, tj. i rodinným příslušníkům, kteří jsou osobami blízkými obětí dopravních nehod. [4]

Stěžejním pro posouzení řešené právní otázky Nejvyšším soudem bylo, zda je úprava nároků poškozených na náhradu nemajetkové újmy, která jim byla způsobena dopravní nehodou, součástí vnitrostátního hmotného práva občan-

skoprávní odpovědnosti pojištěného za škodu a zda je takové povahy, že v rozporu s unijním právem omezuje povinné pojistné krytí občanskoprávní odpovědnosti pojištěného za škody.

Pro uplatňování nároků poškozených při usmrcení blízké osoby podle občanského zákoníku obecně (tedy i pro usmrcení v důsledku dopravní nehody) platil podle soudní judikatury [5] dvojitý režim. Poškození se mohli domáhat jednorázové paušální náhrady za vzniklou nemajetkovou újmu podle § 444 odst. 3 občanského zákoníku, a v případech mimořádné závažnosti vzniklé nemajetkové újmy či při mimořádných okolnostech, za nichž k porušení práva došlo, také podle § 13 odst. 2 a 3 občanského zákoníku. Z toho lze podle Nejvyššího soudu dovodit, že tato ustanovení byla navzájem propojená a tvořila jeden systém občanskoprávní odpovědnosti ve smyslu citovaných směrnic. V této souvislosti také odkázal na rozsudek Soudního dvora ve věci Haasová [6], podle kterého odpovědnost pojištěného vyplývající z § 11 a 13 českého občanského zákoníku se odvíjí od dopravní nehody a má občanskoprávní povahu, spadá tudíž do hmotného vnitrostátního práva upravujícího občanskoprávní odpovědnost. Skutečnost, že tato ustanovení spadají do části českého občanského zákoníku, která je věnována zásahům do osobnostních práv a která je samostatná ve vztahu k části upravující občanskoprávní odpovědnost za škodu, nemůže tento závěr zpochybnit.

Z výše uvedených důvodů Nejvyšší soud uzavřel, že výklad § 6 zákona o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla zastávaný českou soudní praxí je takové povahy, že omezuje povinné pojistné krytí občanskoprávní odpovědnosti pojištěného za škody, ačkoliv je dána občanskoprávní odpovědnost pojištěného. Takový výklad je v rozporu s předmětnými směrnicemi, tj. unijním právem a vzhledem k tomu, že vykládané ustanovení představuje vnitrostátní právo harmonizované unijní legislativou, je nezbytné vykládat toto ustanovení v souladu se základními zásadami plynoucími z judikatury Soudního dvora. S odkazem na základní pravidla pro aplikaci přímého a nepřímého účinku směrnic zdůraznil, že je třeba vykládat předmětné ustanovení s použitím doktríny nepřímého účinku směrnic. Ze zásady nepřímého účinku vyplývá, že při aplikaci vnitrostátního práva je vnitrostátní soud, který má podat jeho výklad, povinen tak učinit v co možná největším rozsahu ve světle znění a účelu dotčené směrnice, aby dosáhl výsledku, který předmětná směrnice sleduje. [7] To platí i v případě, že je třeba změnit ustálenou judikaturu, vycházeli z výkladu vnitrostátního práva, který je neslučitelný s cíli směrnice. [8] Vnitrostátní soud nemůže platně dospět k závěru, že dotčené vnitrostátní ustanovení nelze vyložit v souladu s unijním právem pouze z toho důvodu, že toto ustanovení bylo předtím konstantně vykládáno v rozporu s unijním právem, a to i soudem v posledním stupni. [9]

Po zjištění, že byla splněna časová podmínka pro aplikaci nepřímého účinku (v rozhodné době již uplynula lhůta pro implementaci směrnic), se Nejvyšší soud zabýval věcnou podmínkou, tj. zda vnitrostátní výkladové metody umož-

ňují § 6 zákona o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla vyložit v souladu s unijním právem. Dospěl k závěru, že výklad pojmu „škoda“ za pomoci poznámky pod čarou vede k výkladu neslučitelnému s unijním právem, na rozdíl od výkladu bez použití poznámky pod čarou, opřeneho o teleologický výklad, podle kterého „škoda“ zahrnuje veškerou nemajetkovou újmu poškozených vzniklou usmrcením blízké osoby. Takový výklad není *contra legem* ani neporušuje obecné právní zásady, proto je povinností vnitrostátního soudu použít tento výklad souladný s unijním právem.

Velký senát občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu se proto v této první otázce odchýlil od závěrů formulovaných ve své předchozí judikatuře a uzavřel, že výkladem lze dospět k závěru, že pod náhradu škody na zdraví nebo usmrcením podle § 6 odst. 2 písm. a) zákona o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla lze podřadit i náhradu nemajetkové újmy v penězích podle § 11 a 13 občanského zákoníku účinného do 31. 12. 2013.

Podstatou druhé otázky řešené Nejvyšším soudem v tomto rozsudku bylo, zda promlčecí doba v případě náhrady nemajetkové újmy v penězích začíná běžet jeden rok po vzniku pojistné události, nebo dnem, kdy rozhodnutí, podle něhož měla pojišťovna plnit, nabylo právní moci. Předmětem projednávané věci byl uplatněný nárok na pojistné plnění podle zákona o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla, který se promlčuje dle § 8 zákona č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě, ve lhůtě 3 let od vzniku pojistné události. Nešlo tedy o samo právo na náhradu nemajetkové újmy v penězích podle § 13 odst. 2 občanského zákoníku, jež je právem majetkové povahy a promlčuje se v obecné promlčecí době (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 11. 2008, sp. zn. 3161/2008). Pro určení počátku běhu lhůty u nároku na pojistné plnění je dle Nejvyššího soudu rozhodující okamžik, kdy došlo k neoprávněnému zásahu objektivně způsobitelnému poruší nebo ohrozit osobnostní práva fyzické osoby. V projednávané věci bylo touto dobou úmrtí poškozeného dne 21. 8. 2009 a promlčecí doba počala běžet 1 rok po této události. Pokud byla žaloba podána až dne 11. 9. 2014, stalo se tak podle názoru Nejvyššího soudu až po uplynutí promlčecí doby dle § 8 zákona o pojistné smlouvě. Ze zjištění soudů nevyplývalo, že by úmyslem uplatnění námitky promlčení žalovanou bylo toliko poškodit žalobce, proto nepředstavuje výkon práva, který je v rozporu s dobrými mravy, a takový závěr je v souladu s judikaturou Nejvyššího soudu i Ústavního soudu.

Nejvyšší soud uzavřel, že samotná změna judikatorního přístupu nemůže být takovou okolností, která by odůvodňovala odepření účinků námitky promlčení, a dovolání žalobce tudíž podle § 243d písm. a) o. s. ř. zamítl.

Andrea Pokorná

[1] Např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2005, sp. zn. 30 Cdo 1051/2005. Při výkladu vycházel Nejvyšší soud mj. z usnesení Ústavního soudu ze dne 16. 3. 2006,

sp. zn. III. ÚS 8/06.

[2] Směrnice Rady 72/166/EHS ze dne 24. 4. 1972 o sblížení právních předpisů členských států týkajících se pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel a kontroly povinnosti uzavřít pro případ takové odpovědnosti pojištění; směrnice Rady 84/5/EHS ze dne 30. 12. 1983 o sblížení právních předpisů členských států týkajících se pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel ve znění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/14/ES ze dne 11. 5. 2005, a Směrnice Rady 90/232/EHS ze dne 14. 5. 1990 o sblížení právních předpisů členských států týkajících se pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel.

[3] Rozsudky Soudního dvora ze dne 23. 10. 2012 ve věci C-300/10 Marques Almeida, bod 30 a citovaná judikatura, ze dne 24. 10. 2013 ve věci C-22/12, Haasová, bod 45,

jakož i ze dne 23. 1. 2014 ve věci C-371/12 Petillo, bod 31.

[4] Rozsudky Soudního dvora ve věci Haasová, bod 46, a ze dne 24. 10. 2013 ve věci C-277/12 Drozdovs.

[5] Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 12. 2009, sp. zn. 30 Cdo 5188/2007; náleží Ústavního soudu ze dne 4. 5. 2005, sp. zn. Pl. ÚS 16/04.

[6] Rozsudek Soudního dvora ve věci Haasová, body 47, 51 a 54.

[7] Rozsudky Soudního dvora ze dne 19. 4. 2016 ve věci C-441/14 DI, bod 31; ze dne 5. 10. 2004 ve věci C-397/01 až C-403/01 Pfeiffer, body 113 a 114, a ze dne 19. 1. 2010 ve věci C-555/07 Küçükdeveci, bod 48.

[8] Rozsudky Soudního dvora ve věci DI, bod 33 a ze dne 13. 7. 2000 ve věci C-456/98 Centrosteeel, bod 17.

[9] Rozsudky Soudního dvora ve věci DI, bod 34, a ze dne 8. 11. 2016 ve věci C-554/14 Ognjanov.

Česká republika: Ústavní soud

Nález ze dne 17. 10. 2017, sp. zn. IV. ÚS 1378/16

Zveřejňování informací o platech státních zaměstnanců

Úplné znění nálezu

Tisková zpráva

Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 17. 10. 2017, sp. zn. IV. ÚS 1378/16, představuje průlomovou změnu ve výkladu § 8a zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím ve vztahu k poskytování informací o platech státních zaměstnanců. Ústavní soud konstatoval, že pokud výkon práva na informace ve veřejném zájmu zasahuje do práva na ochranu soukromého života jednotlivce, je nutno v každém jednotlivém případě všechna tato práva poměřovat a zajistit mezi nimi spravedlivou rovnováhu.

Ústavní stížnost byla podána stěžovateli, vedoucími zaměstnanci statutárního města Zlín, kteří nesouhlasili s tím, že jejich zaměstnavatel na základě žádosti o informace podle zákona o svobodném přístupu k informacím poskytnul přes jejich výslovný nesouhlas informace o jejich platech a odměnách.

Ústavní soud se zabýval otázkou řešení střetu mezi ústavně garantovaným právem na ochranu před zasahováním do soukromého života jednotlivce podle čl. 10 Listiny a čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a svobod („Úmluva“), na straně jedné, a právem žadatele na svobodu projevu (a v jeho rámci práva na informace ve veřejném zájmu) chráněného čl. 17 Listiny a čl. 10 Úmluvy, na straně druhé. Při posouzení této otázky vycházel zejména z judikatury Soudního dvora a Evropského soudu pro lidská práva („Soud“) a na jejím základě formuloval obecné principy vztahující se k uvedeným ústavně zaručeným právům a svobodám. Svou právní argumentaci opřel zejména o závěry obsažené v rozsudku velkého senátu Soudu ze dne 8. 11. 2016 ve věci Magyar Helsinki Bizottság proti Maďarsku, č. 18030/11. Soud v tomto rozsudku vymezil

čtyři kritéria pro posouzení, zda a do jaké míry je odmítnutí přístupu k informaci zásahem do práva žadatele na svobodu projevu.

Článek 10 Úmluvy dle názoru Ústavního soudu zaručuje právo na svobodu projevu a v jeho rámci právo na přístup k informacím ve veřejném zájmu, které není absolutní, ale je omezené resp. podmíněné nezbytností těchto informací pro výkon svobody projevu, zahrnující právo přijímat a rozšiřovat informace. Článek 17 Listiny zaručuje obdobně jako čl. 10 Úmluvy právo na přístup k informacím. Ustanovení čl. 17 odst. 5 Listiny zavazuje státní orgány a orgány územní samosprávy poskytovat informace o své činnosti „přiměřeným způsobem“ s tím, že podmínky a provedení tohoto závazku, resp. jemu odpovídajícího práva, stanoví zákon. Pokud výkon práva na informace ve veřejném zájmu zasahuje do práva na ochranu soukromého života, chráněného čl. 10 Listiny a čl. 8 Úmluvy, je nutno v každém jednotlivém případě všechna tato práva poměřovat a zajistit mezi nimi spravedlivou rovnováhu. Požadavek „přiměřenosti“ je podle Ústavního soudu třeba vykládat ve světle testu proporcionality uplatňovaného Soudem při aplikaci čl. 10 Úmluvy ve vztahu k poskytování informací ve veřejném zájmu.

Na základě výše uvedených obecných principů Ústavní soud dovodil, že zaměstnavatel jako povinný subjekt podle zákona o svobodném přístupu k informacím může odmítnout poskytnout žadateli informaci o platu státního zaměstnance, pokud nejsou splněny všechny tyto podmínky:

a) účelem vyžádání informace je přispět k diskusi o věcech veřejného zájmu;

- b) informace samotná se týká veřejného zájmu;
- c) žadatel o informaci plní úkoly či poslání dozoru veřejnosti či roli tzv. „hlídacího psa“;
- d) informace existuje a je dostupná.

V projednávaném případě Ústavní soud dospěl k závěru, že poskytnutí informací o platových poměrech stěžovatelů bylo zřetelným zásahem do jejich ústavně garantovaného práva na ochranu před zasahováním do jejich soukromého života. Došlo tak ke střetu těchto práv stěžovatelů s právem žadatele na svobodu projevu a v jeho rámci práva na informace ve veřejném zájmu. V takovém případě bylo nezbytné aplikovat test proporcionality, který však statutární město Zlín jako povinný subjekt neprovedlo. V žádosti žadatele nebyla žádná zmínka o účelu, k jakému měly být požadované osobní údaje užity ve veřejném zájmu, a v čem měl tento veřejný zájem spočívat. Z tohoto důvodu Ústavní soud stížnosti vyhověl, neboť došlo k porušení práv stěžovatelů zaručených čl. 10 odst. 2 a 3 Listiny a čl. 8 odst. 1 Úmluvy.

Zásadní význam tohoto nálezu spočívá v tom, že Ústavní soud vyslovil nesouhlas se závěrem rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu plynoucím z rozsudku ze dne

22. 10. 2014, sp. zn. 8 As 55/2012, že test proporcionality není třeba provádět při posuzování jednotlivých konkrétních případů. Podle právního názoru Nejvyššího správního soudu samotné znění a systematika zákona o svobodném přístupu k informacím nedává možnost, aby v případě poskytnutí informací o příjemcích veřejných prostředků bylo v každém jednotlivém případě poměřováno, zda a v jaké míře má převážet zájem na poskytování informace, anebo zájem na ochraně soukromí toho, o němž je informace poskytována. Takový test již provedl zákonodárce tím, že paušálně upřednostnil právo na informace, přičemž současně zohlednil zájem na ochraně soukromí tak, že některé okruhy informací vyloučil z režimu poskytování.

Ústavní soud zdůraznil, že žádným zákonem nelze abstraktně vyloučit ochranu základních práv a svobod zaručenou ústavním pořádkem. V každém jednotlivém případě střetu ústavně zaručených práv musejí soudy a jiné orgány veřejné moci zvážit význam a intenzitu dotčených práv. Poskytování informací o odměnách za práci není obecně protiústavní, nicméně případný zásah do základních práv dotčených osob je nutno posuzovat podle okolností každého jednotlivého případu.

Andrea Pokorná

Německo: Spolkový ústavní soud

Usnesení ze dne 10. 10. 2017, sp. zn. 1 BvR 2019/16

Vyznačení pohlaví intersexuálních osob v úředních dokumentech

Úplné znění rozsudku

Spolkový ústavní soud v usnesení ze dne 10. 10. 2017, sp. zn. 1 BvR 2019/16, shledal, že zákon o civilním statusu osob, který neumožňuje uvádět jiné než ženské či mužské pohlaví v matričních záznamech, není v souladu s německou ústavou (Základní zákon). Současně uložil zákonodárci schválit zákon, který umožní vyznačení pohlaví intersexuálních osob do konce roku 2018.

Stěžovatelka žádala matriční úřad o provedení opravy v jejím záznamu o narození tak, aby dosavadní záznam o ženském pohlaví byl změněn na inter/divers, resp. pouze na divers. Matriční úřad její žádosti s poukazem na zákon o civilním statusu osob (Personenstandgesetz) nevyhověl. Ten totiž umožňuje pouze zapsání ženského nebo mužského pohlaví, eventuálně lze kolonku o pohlaví nevyplnit, pokud osobu nelze přiřadit ani k jednomu z pohlaví. Stěžovatelka následně neuspěla s podáním opravných prostředků, načež se obrátila na Spolkový ústavní soud. Ve své ústavní stížnosti namítala zásah do svých osobnostních práv a porušení zákazu diskriminace na základě pohlaví.

Spolkový ústavní soud ve svém rozhodnutí prvně konstatoval, že obecné osobnostní právo chrání i pohlavní identitu, která představuje konstitutivní prvek osobnosti. Přiřazení k pohlaví má zásadní význam pro identitu jed-

notlivce. Pohlavní identita je přitom chráněna i u osob, které se nedokážou přiřadit ani k mužskému, ani k ženskému pohlaví. Současná zákonná úprava představuje zásah do těchto práv, umožňuje totiž pouze vyznačení mužského nebo ženského pohlaví. Ani třetí možnost v podobě vynechání údaje o pohlaví nereflexuje postoj stěžovatelky, která se necítí být bezpohlavní, nýbrž vnímá své pohlaví jako odlišné od dichotomie mužské či ženské. Spolkový ústavní soud zdůraznil, že otázka osobního stavu není marginální, ale definuje postavení jednotlivce v právním řádu.

Základní zákon nestanovuje určení osobního stavu ve vztahu k pohlaví pouze binárním způsobem, dokonce ani nestanovuje povinnost určit pohlaví jako součást osobního stavu, zároveň nestojí v cestě uznání jiné pohlavní identity, než mužské či ženské. Skutečnost, že právní řád neumožňuje uvést pozitivním způsobem třetí pohlaví, nelze dle názoru Spolkového ústavního soudu ospravedlnit zájmy třetích osob. Pouhé umožnění zapsat další pohlaví nikoho nenutí přiřadit se k tomuto dalšímu pohlaví. Zároveň musí zůstat dosavadní možnosti zápisu pohlaví nezměněné, musí být tedy umožněno zapsat mužské či ženské pohlaví, resp. ponechat možnost vynechat zapsání údaje o pohlaví. Ani dodatečná administrativní a finanční zátěž pro stát není s to ospravedlnit neumožnění jednotného pozitivního zápisu dalšího pohlaví.

Zákonná úprava civilního statusu osob porušuje dle Spolkového ústavního soudu také zákaz diskriminace. Osoby, které nejsou mužského či ženského pohlaví, se na rozdíl od mužů a žen totiž nemohou registrovat podle svého pohlaví. Ustanovení zákona o civilním statusu osob tak nejsou podle názoru Spolkového ústavního soudu slučitelná se Základním zákonem. Zákonodárce má k odstranění protiústavnosti k dispozici několik alternativ. Kupříkladu

může obecně upustit od požadavku uvedení pohlaví. Také může pro dotčené osoby vytvořit možnost uvést své pohlaví pozitivním označením (tedy nikoliv pouze nevyznačením mužského a ženského pohlaví). Není přitom omezen návrhem stěžovatelky.

Katarína Deáková

Spojené království: Nejvyšší soud

Rozsudek ze dne 1. 11. 2017, sp. zn. [2017] UKSC 72

Nepřímá diskriminace na základě pohlaví v informačním systému úřadu práce

Úplné znění rozsudku

Tisková zpráva

Nejvyšší soud Spojeného království v rozsudku ze dne 1. 11. 2017, sp. zn. [2017] UKSC 72, rozhodl, že se nejedná o nepřímou diskriminaci na základě pohlaví, jestliže obsluha informačního systému sociálního zabezpečení má možnost nepřímo zjistit, zda příslušná osoba prodělala změnu pohlaví.

Případ se týkal žalobkyně, která prodělala změnu pohlaví a v roce 2006 jí byl vystaven certifikát o uznání pohlaví. Od roku 2010 byla po většinu času evidovaná coby nezaměstnaná. V rámci toho měla každé dva týdny navštěvovat pobočku úřadu práce. V rámci agendy daného úřadu je užíván centrální informační systém obsahující údaje o klientech včetně jejich pohlaví, případné změny jejich pohlaví v minulosti, jména a titulu a rovněž i případných dřívějších jmen a titulů či existenci certifikátu o uznání pohlaví a důvodu jeho změny.

Důvodem evidence výše uvedených informací byla relevance pohlaví při narození pro výpočet penze či odhalování případných podvodů. V tomto ohledu je třeba poznamenat, že personálu obsluhujícímu tento informační systém se obecně nezobrazoval samotný certifikát či důvod pro změnu pohlaví, ale předchozí jména a pohlaví ano. Přístup k těmto údajům současně nebyl nutný při vyřizování běžné agendy, nýbrž jen při změnách údajů v systému.

Na vyřizování předmětné agendy se navíc vztahovala speciální pravidla ve prospěch osob vyžadujících zvláštní ochranu soukromí včetně osob se změněným pohlavím. Tato ochrana soukromí spočívala mimo jiné v tom, že přístup k chráněným osobním údajům vyžadoval zvláštní autorizaci. Vlivem existence požadavku této zvláštní autorizace nicméně docházelo k jisté časové prodlevě i při přístupu k účtu vyžadovanému k autorizaci plateb v rámci systému sociálního zabezpečení. Obsluha systému si tak mohla domyslet zřejmý důvod tohoto prodlení. Na zákla-

dě tohoto se žalobkyně v rámci kontaktu s příslušnou obsluhou u přepážky dostala do subjektivně nepříjemných situací, kdy bylo na změnu jejího pohlaví ze strany obsluhujících pracovníků poukazováno.

V souvislosti se shora uvedenými skutečnostmi se žalobkyně v roce 2012 domáhala soudní ochrany. Nejvyšší soud její opravný prostředek zamítl, neboť uchovávaní osobních údajů nebylo dle jeho názoru v rozporu se zákonem. Současně projednávanou věc posuzoval z hlediska vnitrostátních předpisů, zohledňujících Úmluvu o ochraně lidských práv a základních svobod („Úmluva“) a vnitrostátního řádu Spojeného království.

Nejvyšší soud v první řadě uvedl, že z hlediska vnitrostátního zákona o uznávání pohlaví je třeba vycházet z toho, že přiznání nového pohlaví slouží pro všechny účely, nicméně zákon neukládá změnu historie či příslušných záznamů o pohlaví. Příslušný zákon v neposlední řadě rovněž poskytuje ochranu proti nepřiměřenému veřejnému odhalení změny pohlaví. Dále zákon o lidských právech, který provádí Úmluvu, vychází z toho, že namítaná problematika zásadním způsobem zasahuje do ochrany základních práv. Nejvyšší soud však současně konstatoval, že je třeba vzít v úvahu, že personál užívající informační systém k datům týkajícím se žalobkyně přistupuje jen výjimečně a za určitým účelem. V návaznosti na vnitrostátní zákon o rovnosti je rovněž třeba vycházet z toho, že v projednávaném případě nedošlo k diskriminaci na základě pohlaví, jestliže se v rámci předmětné databáze uchovávají informace o všech uživatelích a současně je i na ty uživatele, jež prodělali změnu pohlaví, uplatňováno přiměřené zvýhodňující zacházení. Rovněž s ohledem na shora uvedené skutečnosti tak Nejvyšší soud dospěl k závěru, že k porušení vnitrostátních předpisů ani čl. 8 Úmluvy nedošlo.

Jan Bena

JUDIKATURA EVROPSKÉHO SOUDU PRO LIDSKÁ PRÁVA

Rozsudek ze dne 23. 11. 2017 ve věci Haarde proti Islandu, č. 66847/12

Spravedlivost procesu a zásada nulla poena sine lege v případě impeachmentu předsedy vlády za nedbalostní pochybení při výkonu funkce

Úplné znění rozsudku

Tisková zpráva

Soud se ve svém rozsudku ze dne 23. 11. 2017 ve věci Haarde proti Islandu zabýval otázkou, zda trestní proces zahájený ze strany parlamentu se členem vlády pro nedbalostní pochybení při výkonu funkce (impeachment) představuje porušení práva na spravedlivý proces zakotveného v čl. 6 Úmluvy a zásady uložení trestu jen na základě zákona (nulla poena sine lege) zakotvené v čl. 7 Úmluvy. Dospěl ke závěru, že soudní proces nepředstavoval porušení stěžovatelových práv a jako takový byl spravedlivý. Samotné provinění v daném případě bylo dostatečně určité předem stanoveno zákonem.

Daný rozsudek zcela zásadním způsobem nahlíží na soulad práv garantovaných Úmluvou s ústavními žalobami a soudními procesy (tzv. impeachment), které jsou následně na základě nich vedeny se státními představiteli. I přesto, že se při takovém impeachmentu vrcholných státních funkcionářů, jehož součástí je možnost uložení i trestní sankce, nedá zcela vyhnout politickým vlivům a vyjádřením, neznamená nutně takový proces porušení práva na spravedlivý proces.

V konkrétním případě byl stěžovatel – v letech 2006 až 2009 předseda islandské vlády – v procesu impeachmentu parlamentem obviněn a následně speciálně ustanoveným soudem (dále jen „speciální soud“) uznán vinným za provinění představované pochybením při výkonu jeho funkce. To u Soudu stěžovatel napadl stížností pro rozpor s právem na spravedlivý proces a zásadou uložení trestu jen na základě zákona.

Islandská ústava umožňuje parlamentu podat ke speciálnímu soudu ústavní žalobu na členy vlády za pochybení, kterých se ve funkci dopustili a za které jsou dle příslušných islandských zákonů trestněprávně odpovědní. Kromě porušení ústavy je takovým pochybením dle zákona o ministerské odpovědnosti i konání či opomenutí mající za následek vystavení majetku státu předvídatelnému nebezpečí. Stěžovatel se takového pochybení dopustil při

událostech, které vedly k finanční krizi v roce 2008 a měly za následek insolvenční několika islandských bank. Konkrétně pak tím, že nepřijal potřebná opatření, která by zamezila či omezila riziko této hrozící bankovní krize. Po prošetření okolností ustanovenými parlamentními výbory proto byl parlamentem obžalován. Speciální soud, složený z profesionálních soudců i právních laiků, v části ústavní žaloby stěžovatele osvobodil. Uznal ho však vinným z nedbalostního porušení ústavy, neboť riziko bankovní krize nezařadil na programy jednání vlád. Zákon přitom stanovil povinnost na program jednání radit „důležité záležitosti vlády“, kterým právě riziko bankovní krize dle speciálního soudu bylo. Za toto provinění mu však neuložil žádnou sankci.

Stěžovatel ve své stížnosti k Soudu zejména namítal nedostatky v několika oblastech. Tím byla nedostatečnost vyšetření všech okolností ze strany parlamentu před vznesením ústavní žaloby, nedostatek nestrannosti speciálního soudu, jakož i neurčitost a nepředvídatelnost pravidel, podle kterých byl shledán z daného provinění vinným. Argumentoval přitom tím, že celý soudní proces byl politický (a to již od počátku zahájení vyšetřování) a jako takový mu upřel právo na spravedlivý proces. Konkrétně pak z tohoto důvodu došlo k porušení jeho presumpce neviny a upření práva být informován o povaze provinění a možnosti vyjádřit se k obvinění.

Soud tyto argumenty odmítl a jednomyslně konstatoval, že impeachment procedura v dané věci nepředstavovala porušení práva na spravedlivý proces. Hlasy 6 proti 1 dále rozhodl, že souzené provinění bylo dostatečně určité stanoveno zákonem a jako takové nepředstavuje porušení zásady uložení trestu jen na základě zákona.

Ve vztahu k možné politizaci procesu a nedostatku vyšetření všech okolností Soud uznal, že některá politická vyjádření mohla sehrát při vyšetřování provinění parlamentními výbory určitou roli. Současně uvedl, že pokud obvinění vznášá dle ústavy parlament, politické úvahy mohou být

při rozhodování o vznesení obvinění velice významné. To však samo o sobě nutně neznamená nedostatek spravedlnosti procesu. Soud konstatoval, že kroky, které v daném případě předcházely obvinění a obžalování stěžovatele parlamentem, nebyly svévolné a politicky motivované do takového rozměru, aby mohly předem negativně ovlivnit spravedlivost samotného soudního procesu vedeného před speciálním soudem.

Soud také odmítl argument stěžovatele, že speciální soud nebyl nestranný. Někteří členové soudu sice byli právní laikové, všichni však složili přísahu rozhodnout věc nestranně. Jakákoliv jejich politická motivace k projednávání věci navíc nevyšla najevo. Samotné provinění, z jehož spáchání byl stěžovatel shledán vinným, bylo předem dostatečně stanoveno a jeho stíhání umožněno na základě zákona o ministerské odpovědnosti ve spojení s islandskou ústavou. Argumenty ke spáchání provinění byly obsahem ústavní žaloby a stěžovatel se k nim mohl

v řízení před speciálním soudem vyjádřit. Speciální soud ve svém rozhodnutí navíc dostatečně odůvodnil skutkové a právní závěry pro odsouzení stěžovatele, přičemž nepřekročil rozsah stanovený v ústavní žalobě.

Konečně Soud uvedl, že stanovená povinnost zařazovat na program jednání vlády „důležité záležitosti vlády“ je v případě islandské ústavy zásadního významu. Soud proto konstatoval, že závěry speciálního soudu o významu tohoto ustanovení a jeho aplikaci na daný případ spadaly do pravomoci tohoto soudu. Vzhledem k tomu, že bylo provinění dostatečně zákonem stanoveno, musel stěžovatel rozumně předpokládat, že jeho jednání, resp. opomenutí, může mít za následek jeho trestní odpovědnost právě na základě zákona o ministerské odpovědnosti ve spojení s islandskou ústavou.

Lukáš Boháček

Rozsudek velkého senátu ze dne 6. 11. 2017 ve věci Garib proti Nizozemsku, č. 43494/09

Omezení povolení k bydlení v konkrétní městské části a svoboda pohybu

Úplné znění rozsudku

Tisková zpráva

Velký senát Soudu v rozsudku ze dne 6. 11. 2017 ve věci Garib proti Nizozemsku konstatoval, že stěžovatelce nebylo zasaženo do jejího práva na svobodu pohybu podle čl. 2 Protokolu č. 4 k Úmluvě. Nedal tak za pravdu námitkám zpochybňujícím podmínky pro získání povolení k bydlení v rotterdamské městské části Tarwewijk. Úspěšnost žádosti o povolení k pobytu byla vázána na pobyt v minimální délce 6 let v rotterdamském regionu nebo na přímým z výdělečné činnosti.

Paní Garib žije od roku 2005 v rotterdamské městské části Tarwewijk, která trpí vysokou mírou nezaměstnanosti. Stěžovatelka, svobodná matka dvou dětí, pobírá dávky sociálního zabezpečení a nemá vlastní příjem. V roce 2006 vydala městská samospráva na základě zákonného zmocnění vyhlášku, která vázala vydání povolení k bydlení v městské části Tarwewijk na podmínku alespoň šestiletého pobytu v rotterdamském regionu, ledaže má osoba žádající o povolení k pobytu příjmy z výdělečné činnosti. Paní Garib se v roce 2007 chtěla v rámci předmětné městské části přestěhovat, z tohoto důvodu v březnu 2007 podala žádost o povolení pobytu. Její žádost byla zamítnuta, jelikož žadatelka nesplňovala podmínku šestiletého nepřetržitého pobytu v rotterdamském regionu, navíc byla závislá na dávkách sociálního zabezpečení, a tak jí nebyla přiznána výjimka z podmínky délky předchozího pobytu v dané oblasti. Se svým odvoláním neuspěla ani u regionálního soudu, který poukázal na účel zákona, na jehož základě došlo k přijetí vyhlášky města Rotterdam. Tím je podle nizozemského soudu odbřemenění městských částí zasažených vysokou mírou nezaměstnanosti, a to prostřednictvím dosažení různorodější skladby obyvatelstva ze socioekonomického hlediska.

Rozsudek sekce Soudu ze dne 23. 2. 2016 konstatoval, že k porušení práva podle čl. 2 Protokolu č. 4 k Úmluvě nedošlo. Velký senát Soudu se s tímto názorem nyní ztotožnil. Přistoupil k přezkumu restrikcí z pohledu čl. 2 odst. 4 Protokolu č. 4 Úmluvy, podle kterého lze právo svobody pohybu a svobody zvolit si místo pobytu osobám, které se právoplatně zdržují na území některého státu, v určitých oblastech omezit zákonem z odůvodněného veřejného zájmu v demokratické společnosti.

Velký senát Soudu prvně konstatoval, že omezení v podobě nutnosti získat povolení k pobytu bylo stanoveno zákonem a sledovalo legitimní cíl, a to eliminovat propad chudých městských částí a zvýšit zde kvalitu života. Při přezkumu proporcionality daného omezení velký senát Soudu poznamenal, že zákon nikoho nepřipravil o bydlení, ani nenuťil nikoho opustit své obydlí, týkal se toliko nových obyvatel. Rezidenti, jejichž pobyt v rotterdamském regionu byl delší než šest let, nemuseli splnit podmínku původu příjmu pro udělení povolení k pobytu. Předmětný zákon obsahoval navíc řadu záruk. Místní orgány musely zejména zajistit, aby bylo k dispozici uspokojivé bydlení pro osoby, které nezískaly povolení. Kvalifikace oblasti podle předmětného zákona měla být zrušena, pokud nebylo lokálně dostupné dostatečné alternativní bydlení. Samotná restrikce měla být předmětem časového a místního omezení, když kvalifikace jednotlivých městských oblastí jako sociálně problematických nemohla trvat déle než čtyři roky. Příslušný ministr měl podávat parlamentu zprávy o účinnosti zákona každých pět let. Navíc zákon obsahoval také klauzuli zabraňující nepřiměřené tvrdosti, která umožnila odhlédnout od splnění podmínky délky předchozího pobytu. Neúspěšným žadatelům o povolení pobytu byla otevřena možnost správního a posléze dvouinstančního soudního přezkumu.

Dle názoru velkého senátu Soudu bylo v případě stěžovatelky irelevantní, že v okamžiku vstupu vyhlášky vyžadující povolení k pobytu v účinnost byla rezidentkou městské části Tarwewijk. V tomto kontextu poukázal Soud na prostor pro uvážení smluvních států při stanovení restrikcí v oblasti bydlení. Paní Garib nadto získala vládou podporované sociální bydlení ve Vlaardingenu od září 2010, přičemž neadekvátnost tohoto bydlení nikdy nenamítala. Na-

víc v roce 2011, kdy splnila podmínku šestiletého pobytu v rotterdamském regionu, neusilovala o přestěhování do Tarwewijku. Velký senát Soudu tak ve shodě s rozsudkem sekce dospěl k závěru o neporušení čl. 2 Protokolu č. 4 k Úmluvě.

Katarína Deáková

Rozsudek ze dne 23. 11. 2017 ve věci Grba proti Chorvatsku, č. 47074/12

Užití agentů v utajení, simulovaných obchodů a odposlechů při vyšetřování

Úplné znění rozsudku

Soud se ve svém rozsudku ze dne 23. 11. 2017 ve věci Grba proti Chorvatsku zabýval otázkou zákonnosti nařízení tajných sledovacích opatření ve vztahu k právu na respektování soukromého a rodinného života zaručeného čl. 8 Úmluvy. Dále otázkou „policejní provokace“ při spáchání trestného činu a nutnosti zkoumání všech okolností pro užití těchto metod při vyšetřování, a to ve vztahu k čl. 6 Úmluvy. Dospěl k závěru, že pro nedostatek odůvodnění bylo nařízení tajných sledovacích opatření nezákonné. V otázce policejní provokace chorvatské soudy pochybily, když se při užití agentů v utajení a simulovaných obchodů s pachatelem nezabývaly všemi okolnostmi.

Rozsudek Soudu doplňuje dosavadní judikaturu v oblasti „policejní provokace“ ve vztahu k právu na spravedlivý proces o otázky procesní. Vnitrostátní soudy musí při rozhodování o užití předmětných metod zvažovat všechny rozhodné okolnosti tak, aby ze strany vyšetřujících orgánů nemohlo dojít k jejich zneužití. Při rozhodování o trestu musí nadto zkoumat, zda nebyl trestný čin ve stíhaném rozsahu důsledkem působení právě agentů v utajení.

Stěžovatel, občan Bosny a Hercegoviny, byl v Chorvatsku obviněn a následně odsouzen pro trestný čin padělání a udávání padělaných peněz. V rámci vyšetřování tohoto trestného činu byly uplatněny soudem nařízené speciální vyšetřovací metody – užití tajných sledovacích prostředků (odposlechy), agentů v utajení a simulovaných obchodů padělaných peněz mezi stěžovatelem a agenty v utajení. Všechny metody byly předem nařízeny soudem. Zdůvodněny byly tím, že vyšetřování by bylo za použití jiných mírnějších metod nemožné či velice náročné.

Na základě kontaktu mezi agenty v utajení a stěžovatelem byl uzavřen první obchod s padělkou ve výši 100 EUR. Stěžovatel však nebyl zatčen, naopak došlo k uzavření dalších následných obchodů s většími sumami padělaných peněz a použití nařízených opatření bylo ze strany soudu prodlouženo. Stěžovatel byl konečně zatčen po uskutečnění obchodu s padělkou ve výši 21 000 EUR. V probíhajícím trestním řízení stěžovatel přiznal proběhnutí posledního obchodu, uplatnil však námitku s argumentem, že byl policií ke spáchání tohoto trestného činu vyprovokován a že by v takové výši jinak obchod neuzavřel. Chorvatskými soudy však byl pro tento trestný čin odsouzen. Proti tomu podal stěžovatel k Soudu stížnost pro porušení čl. 8 Úmluvy z důvodu nezákonnosti nařízení tajných sledovacích

opatření. Dále namítal porušení čl. 6 Úmluvy zejména z důvodu, že soudy nedostatečně zkoumaly veškeré okolnosti pro užití předmětných metod.

První posuzovanou otázkou byl soulad nařízení tajných sledovacích opatření s právem na respektování soukromého a rodinného života. Soud odkázal na své závěry vyslovené v rozsudku ze dne 15. 1. 2015 ve věci Dragojević proti Chorvatsku, č. 68955/11, jehož skutková situace se v otázce nařízení těchto prostředků shodovala s posuzovaným případem. Vnitrostátní chorvatské právo není dle Soudu dostatečně určité, pokud jde o užití diskrece soudu při nařizování těchto opatření, a jako takové neposkytuje dostatečné záruky před jejich zneužitím. Soud pochybil, když nezdůvodnil, proč je užití méně závažných metod nemožné či velice obtížné. Nařízení těchto tajných sledovacích opatření proto bylo nezákonné a porušilo tak čl. 8 Úmluvy.

Při posuzování „policejní provokace“ vyšel Soud z rozsudku ze dne 4. 4. 2017 ve věci Matanović proti Chorvatsku, č. 2742/12 a další své judikatury týkající se „policejní provokace“, která dovodila, že užití agentů v utajení a sjednání vícera simulovaných nelegálních obchodů s pachatelem je přípustné pouze v případě soustavného nelegálního „podnikání“ prostřednictvím páchaní trestné činnosti (nikoliv jednorázových trestných činů). Důležitá je pasivita agentů v utajení při vyšetřování probíhající trestné činnosti, aniž by došlo k podněcování ke spáchání trestného činu závažnějšího či ve větším rozsahu. Prodloužení užití předmětných metod ze strany soudu musí kromě toho vždy obsahovat odpovídající a aktuální odůvodnění. Hrozí zde totiž riziko jejich zneužití ze strany vyšetřujících orgánů, např. pro odsouzení za závažnější formu trestného činu.

Otázkou je, zda spáchání trestného činu bylo důsledkem působení agentů v utajení. Soud proto nejprve zkoumal splnění výše uvedených podmínek a zjistil, že k prvnímu obchodu došlo na základě úmyslného jednání stěžovatele. Stěžovatel však nebyl za tento trestný čin zatčen. Byl zatčen až později, kdy na základě dohody s agenty v utajení vyprodukoval větší množství padělaných peněz. To přitom dle tvrzení stěžovatele bylo zneužitím předmětných metod, které mělo za následek uložení přísnějšího trestu. Zda opravdu došlo ke zneužití a „policejní provokaci“ se však Soudu nepodařilo jednoznačně určit.

Soud se proto zabýval procesním postupem, na jehož základě došlo k prodloužení užití předmětných metod a na základě kterého byla vyhodnocena námitka stěžovatele proti tvrzené „policejní provokaci“, a to z důvodu zjištění, zda práva stěžovatele byla v řízení dostatečně chráněna. Konstatoval, že vnitrostátní soudy se měly zabývat tím, proč policie nasadila předmětné metody, jaké důkazy měli vyšetřovatelé k dispozici (nezbytnost v pokračování v jejich užití) a způsobem, jakým agenti v utajení s obviněným komunikovali. Soud konstatoval, že chorvatské soudy při své dohledové funkci pochybily, neboť nedostatečně posoudily všechny okolnosti pro pokračování v uplatňování předmětných metod, pokud akceptovaly návrh na prodloužení z důvodu absence nových okolností pro jejich zrušení a pokud při posouzení námitky stěžovatele pouze spoléhaly na výpovědi agentů v utajení. Selhaly tak v ověření, zda způsob užití předmětných metod ze strany vyšetřujících orgánů vyloučil možnost jejich zneužití, zejména v podobě „policejní provokace“, a to

v jakémkoliv ze simulovaných obchodů a ve vztahu podněcování ke spáchání závažnější formy trestného činu.

Vnitrostátní soudy pochybily, pokud se nezabývaly otázkou, zda účastí agentů v utajení v následných nelegálních obchodech došlo ke zvýšení rozsahu trestní činnosti stěžovatele z důvodu nesprávného jednání vyšetřujících orgánů. Ty totiž mohly v rozporu s Úmluvou nevyvodit příslušné závěry o nezbytnosti užití předmětných metod. Aby byl trest spravedlivý, měl by přitom odrážet trestný čin, který pachatel skutečně zamýšlel spáchat. Odsouzení za trestnou činnost, která je důsledkem pochybení vyšetřujících orgánů, by bylo nespravedlivé. Soud proto z důvodu těchto procesních nedostatků konstatoval porušení čl. 6 Úmluvy, neboť práva stěžovatele chráněna dostatečně nebyla.

Lukáš Boháček

Rozsudek ze dne 26. 10. 2017 ve věci Ratzenböck a Seydl proti Rakousku, č. 28475/12 Právo heterosexuálních párů uzavřít registrované partnerství

Úplné znění rozsudku
Tisková zpráva

Soud ve svém rozsudku ze dne 26. 10. 2017 ve věci Ratzenböck a Seydl proti Rakousku dospěl k závěru, že možnost stěžovatelů uzavřít manželský svazek dostatečně naplňuje základní potřebu právního uznání jejich faktického soužití, aniž by museli mít přístup k uzavření registrovaného partnerství. Konstatoval proto, že v dané věci k porušení čl. 14 ve spojení s čl. 8 Úmluvy nedošlo.

Stěžovatelé, paní Ratzenböck a pan Seydl, rakouští občané žijící v Linzi v Rakousku, podali poté, co několik let žili ve stabilním partnerském svazku, žádost o uzavření registrovaného partnerství. Starosta města Linz jejich žádost odmítl, když shledal, že nesplňují požadavky stanovené zákonem o registrovaném partnerství, který upravuje výhradně svazky párů stejného pohlaví. Stěžovatelé se proto poté, co vyčerpali dostupné vnitrostátní prostředky nápravy, obrátili na Soud, když namítali porušení zákazu diskriminace ve spojení s právem na respektování soukromého a rodinného života.

Stěžovatelé odůvodňovali požadavek na uzavření registrovaného partnerství především skutečností, že manželství pro ně není vhodné s ohledem na jeho rigidnější povahu

v porovnání s registrovaným partnerstvím, které je modernějším typem svazku. Rozdíl spatřovali především v zákonných lhůtách v případě rozvodu a zrušení registrovaného partnerství a také v množství povinností plynoucích z manželství a registrovaného partnerství.

Soud v obecné rovině souhlasil s tím, že heterosexuální páry jsou ve vztahu k potřebě právního uznání a ochrany jejich partnerského svazku ve stejné pozici jako páry homosexuální. Nicméně vyloučení heterosexuálních párů z možnosti uzavřít registrované partnerství je dle jeho názoru nutno nazírat v kontextu celkové vnitrostátní právní úpravy partnerských vztahů. Registrované partnerství bylo zavedeno jako alternativa k manželství proto, aby homosexuálním párům, které neměly k manželství do té doby přístup, bylo umožněno stejné právní ukotvení jejich svazku. Skutečnost, že stěžovatelé, jako heterosexuální pár, měli přístup i k uzavření manželství, naplnila jejich základní potřebu na právní uznání jejich svazku. Stěžovatelé proto nebyli ve stejné nebo srovnatelné pozici s homosexuálními páry, které v Rakousku nemají možnost uzavřít manželství, a registrované partnerství tak představuje alternativní prostředek k právnímu zakotvení jejich svazku.

Helena Dvořáková

Rozsudek ze dne 21. 9. 2017 ve věci Axel Springer SE a RTL Television GmbH proti Německu, č. 51405/12

Zákaz zveřejňování obrazových záznamů umožňujících identifikaci obviněného

Úplné znění rozsudku
Tisková zpráva

Soud se ve svém rozsudku ze dne 21. 9. 2017 ve věci Axel Springer SE a RTL Television GmbH proti Německu zabýval otázkou,

zda soudní zákaz zveřejnit obrazové záznamy z trestního řízení vedeného pro trestný čin vraždy, jež umožňují jednoznačnou identifikaci obviněného, představuje porušení svobody projevu zakotvené v čl. 10 Úmluvy. Dospěl k závěru, že daný zákaz takové porušení nepředstavuje, neboť se vnitrostátním soudům podařilo dosáhnout sprá-

vedlivé rovnováhy mezi v dané věci existujícími protichůdnými zájmy.

Stěžovatelé, dvě německé zpravodajské společnosti - nakladatelství Alex Springer SE a vysílací společnost RTL Television GmbH, mediálně pokrývali trestní řízení vedené s obviněným z trestného činu vraždy, kterého se měl dopustit na svých rodičích. Obviněný se ke spáchání tohoto trestného činu doznal, a to jak policii, tak i před soudem. Podle vypracovaného znaleckého posudku však obviněný v době spáchání trestného činu trpěl schizoidní poruchou osobnosti.

Projednání případu bylo zahájeno u Krajského soudu v Postupimi. Přítomní byli i fotografové stěžovatelů. Před zahájením hlavního líčení jim však předsedající soudce zakázal zveřejnění obrazových záznamů obviněného v podobě, která umožňuje jeho identifikaci. Dle tvrzení stěžovatelů soudce konstatoval, že v případě porušení tohoto zákazu jim bude do budoucna zakázán vstup na jednání tohoto soudu. Stěžovatelé proto vyzvali předsedu soudu ke zrušení tohoto zákazu. Ten ho nicméně s poukazem na nedostatek vlastní pravomoci postoupil předsedajícímu soudci. V reakci na to byl ze strany tohoto soudce vydaný zákaz v písemné podobě doplněn tak, že vstup na jednání byl povolen jen registrovaným zástupcům médií, kteří se předem zavázali, že před zveřejněním obrazových záznamů bude obličej obviněného zamaskován technickými prostředky, např. rozmazáním obrazu. Zákaz odůvodnil ochranou osobnostních práv obviněného, který nebyl veřejně známou osobou a výslovně požádal o utajení své totožnosti. Osobnostní práva v daném případě proto převážila nad zájmem veřejnosti na informovanost. Proti tomuto zakazu podali stěžovatelé námitku, která byla ze strany soudu zamítnuta. Stejně tak zamítl ústavní stížnost i Ústavní soud. Stěžovatelé se proto obrátili se stížností na Soud.

Soud posuzoval kolizi svobody projevu s právem na respektování soukromého a rodinného života zaručeného čl. 8 Úmluvy. Konstatoval, že soudní zákaz zveřejnění obrazových záznamů umožňujících identifikaci obviněného v daném případě nepředstavuje porušení svobody projevu

garantované čl. 10 Úmluvy. Soudce byl zákonem zmocněn k vydání takového zákazu za účelem zajištění pořádku během soudního řízení, jehož součástí je i ochrana osobnostních práv obviněného a dalších osob.

Soud proto konstatoval, že zákaz byl přiměřený k dosažení sledovaného cíle – ochrany osobnostních práv obviněného na základě zásady presumpce neviny, neboť pro stěžovatele nepředstavoval závažné omezení. Pořizování obrazových záznamů nebylo žádným způsobem omezeno. Zákaz se vztahoval pouze na zveřejňování záznamů v podobě, která umožňuje identifikaci obviněného. Kromě toho nebyl obviněný veřejně známou osobou a případ nevzbuzoval zásadní veřejný zájem. Informace o jeho fyzickém vzhledu by tak zásadním způsobem nepřispěla k veřejné debatě o tomto spáchaném trestném činu. Obviněný navíc nečinil žádná veřejná prohlášení a nevyhledával pozornost médií. Naopak požádal soud o utajení totožnosti na záznamech, na kterých by bylo možné jej identifikovat. Uložení takového zákazu, ke kterému byl soudce zákonem zmocněn, tedy představovalo nastolení rovnováhy mezi soupeřícími zájmy přiměřeným způsobem.

Ani skutečnost, že se obviněný ke spáchání trestného činu vraždy doznal, neznamená dle Soudu ztrátu ochrany obviněného v trestním řízení, která je zaručena presumpcí neviny, neboť ta trvá až do okamžiku nabytí právní moci odsuzujícího rozsudku. To je ještě významnější vzhledem ke skutečnosti, že obviněný trpěl schizoidní poruchou osobnosti. V takovém případě totiž musí soud důkladně vyhodnotit doznání se ke spáchání trestného činu ze strany obviněného, a to za účelem zjištění, zda je toto přiznání dostatečně přesné a spolehlivé. Soud vzal v úvahu i skutečnost, že zveřejnění obrazových záznamů umožňujících identifikaci obviněného by v případě jeho odsouzení mohlo mít nežádoucí negativní dopad na jeho pozdější začlenění zpět do společnosti. S ohledem na schizoidní poruchu osobnosti bylo navíc nezvyšování psychologického tlaku na obviněného v zájmu zajištění spravedlivého procesu.

Lukáš Boháček

Rozsudek ze dne 5. 10. 2017 ve věci Becker proti Norsku, č. 21272/12

Právo novináře odepřít výpověď o svém zdroji

Úplné znění rozsudku

Tisková zpráva

Soud v rozsudku ze dne 5. 10. 2017 ve věci Becker proti Norsku konstatoval, že právo novináře neuvést svůj zdroj nelze automaticky považovat za zaniklé jen na základě aktivit zdroje nebo prozrazení jeho identity a dospěl k závěru o porušení čl. 10 Úmluvy garantujícího právo na svobodu projevu.

Stěžovatelka, paní Becker, byla jako autorka článku publikovaného v roce 2007 vyzvána norským soudem k podání výpovědi v trestní věci týkající se manipulace s akciovým trhem. Obžalovaným v dané věci byl pan X, novinářský zdroj stěžovatelky, který ji měl využít k manipulaci s tržní

hodnotou společnosti. Obžalovaný během vyšetřování potvrdil, že paní Becker sdělil informace, které následně ve svém článku použila.

Stěžovatelka odmítla proti panu X vypovídat ve všech stádiích trestního řízení. Soud však důvodnost odepření výpovědi neuznal, neboť považoval ochranu zdroje informací za bezpředmětnou vzhledem ke skutečnosti, že pan X se ke spolupráci s novinářkou sám přiznal. Účelem nařízeného výslechu paní Becker mělo dle soudu být objasnění případu, avšak aniž by k výslechu došlo, byl pan X uznán vinným. Soud při svém posouzení vycházel především ze skutečnosti, že absence výpovědi paní Becker neohrozila vyšetřování ani řízení před soudem, její novinář-

ské metody nebyly nikdy zpochybněny ani nebyla obviněna z nelegální činnosti.

Stěžovatelka napsala v srpnu 2007 článek o norské ropné společnosti, ve kterém vyjádřila obavu o jejím možném úpadku. Svůj článek přitom založila na informacích získaných z telefonického rozhovoru s panem X a dopisu sepsaného advokátem, který jí pan X poskytl faxem. V dopise byla vyjádřena vážná obava o finanční situaci společnosti. Později se ukázalo, že advokát sepsal dopis pouze jako zástupce pana X, který byl držitelem jednoho z dluhopisů společnosti. Poté, co byl článek publikován, hodnota akcií společnosti klesla. Paní Becker byla následně v roce 2008 vyslýchána policií a bylo jí sděleno, že pan X uvedl, že byl jejím zdrojem informací k článku. Uvedla, že je ochotna potvrdit, že článek založila na dopisu, který obdržela faxem, nicméně odmítla podat jakékoli další informace s odkazem na ochranu novinářských zdrojů.

V červnu 2010 byl pan X obžalován a paní Becker byla předvolána k podání svědecké výpovědi. Stěžovatelka odmítla vypovídat ve všech stádiích trestního řízení, opírajíc se přitom o vnitrostátní právo na ochranu novinářských zdrojů a čl. 10 Úmluvy. Prvostupňové soudy dospěly k závěru, že paní Becker má povinnost o svých kontaktech s panem X svědčit, přičemž všechny jí podané opravné prostředky byly zamítnuty, a to včetně dovolání k Nejvyššímu soudu v roce 2011, který konstatoval, že v situaci, kdy se zdroj informací sám označí, pozbývá jeho ochrana smysl, neboť ochrana jeho identity jako záruky volného toku informací již není třeba. Nejvyšší soud také zdůraznil, že se v uvedeném případě jednalo o závažnou trestnou činnost a svědecká výpověď stěžovatelky mohla významně přispět k objasnění případu. V březnu 2011 byl pan X odsouzen soudem prvního stupně k jednomu a půl letům vězení a rozsudek byl potvrzen odvolacím soudem v lednu 2012. Paní Becker byla udělena pokuta ve výši 3 700 EUR za odmítnutí zodpovědět soudu otázky o jejích kontaktech s panem X.

Stěžovatelka u Soudu namítala porušení čl. 10 Úmluvy, opírajíc se o tvrzení, že kdyby podala svědeckou výpověď o svých kontaktech se zdrojem informací, tak by s největší pravděpodobností došlo i k odhalení identity dalších zdrojů, se kterými spolupracovala. Zdůraznila přitom, že její výpověď nebyla v případě pana X nezbytná.

Soud v dané věci konstatoval, že stupeň ochrany práva novinářů udržet v tajnosti jejich zdroj informací záleží na povaze novináře a daného zdroje. V případě paní Becker nikdy nedošlo ke zpochybnění jejích novinářských metod a nebyla ani obviněna z žádné nelegální aktivity. Pan X byl shledán vinným ze závažné trestné činnosti a odsouzen k trestu odnětí svobody a současně policii sám sdělil, že paní Becker poskytl informace k článku. Z výše uvedeného plyne, že stupeň ochrany aplikovatelný v tomto případě nebyl stejný, jaký by bylo možno poskytnout novináři, který by ve věcech veřejného zájmu čerpal z neznámých zdrojů.

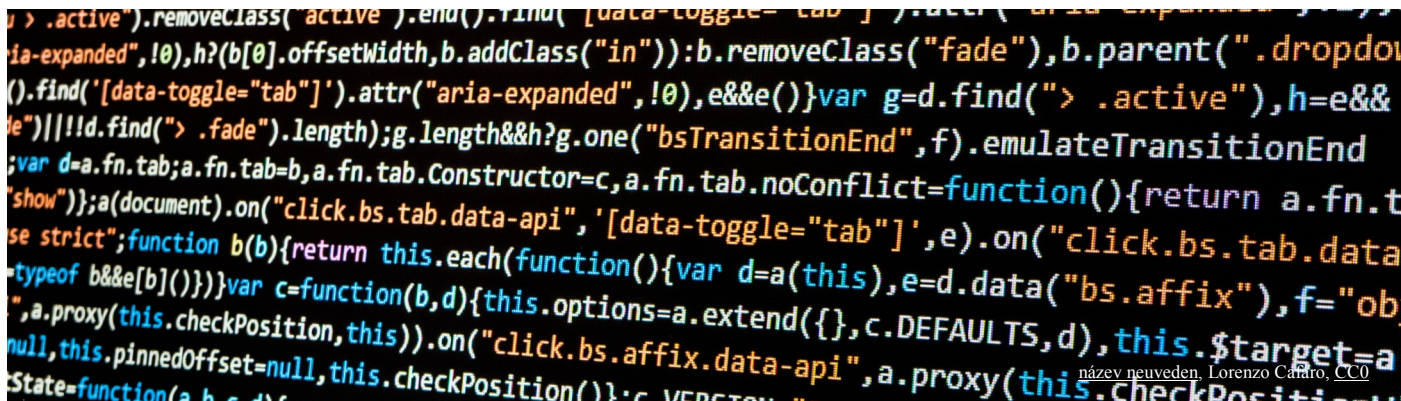
Soud nicméně konstatoval, že právo ochrany zdroje informací nemůže novinář pozbýt pouze s ohledem na jednání tohoto zdroje, ani nelze známost identity zdroje považovat za rozhodující pro posouzení porušení práva na svobodu projevu dle čl. 10 Úmluvy. Dle názoru Soudu bylo třeba posoudit, zda svědectví paní Becker bylo během předmětného trestního řízení nezbytné. Soud zdůraznil, že její odmítnutí uvést svůj zdroj (zdroje) nebránilo v přípravném řízení ani během trestního stíhání pana X. Státní zástupce podal obžalobu proti panu X, aniž by obdržel jakoukoliv informaci od paní Becker. Soudům tedy nic nebránilo v tom, aby posoudily vinu obžalovaného. V následných rozsudcích navíc ani jednou neuvedly, že odmítnutí výpovědi paní Becker by způsobilo odůvodněné pochybnosti při posouzení viny obžalovaného.

S ohledem na výše uvedené Soud rozhodl, že došlo k porušení čl. 10 Úmluvy.

Helena Dvořáková

JUDIKATURA SOUDNÍHO DVORA EVROPSKÉ UNIE

Stanovisko generálního advokáta Bobka ze dne 14. 11. 2017 ve věci C-498/16 Schrems M. Schrems a jeho postavení coby spotřebitele v řízeních proti společnosti Facebook Ireland

Úplné znění stanoviska
Tisková zpráva

Dne 14. 11. 2017 přednesl generální advokát Michal Bobek své stanovisko ve věci C-498/16 Schrems týkající se určení mezinárodní soudní příslušnosti podle nařízení Brusel I [1] ve věcech týkajících se spotřebitelských sporů. Podle generálního advokáta je pro určení, zda žalobce má postavení spotřebitele, rozhodující povaha a účel smlouvy, na které je žalovaný nárok založen, a to v době jejího uzavření, avšak ve výjimečných situacích není následná změna účelu smlouvy zcela vyloučena. Zvláštní mezinárodní příslušnost je dána pouze v případě, že se spotřebitel dovolává vlastních nároků ze smlouvy, tj. nikoliv nároků se stejným předmětem, které na něho postoupili jiní spotřebitelé.

Maximilian Schrems, rakouský občan s bydlištěm v Rakousku, podal k rakouskému soudu žalobu proti společnosti Facebook Ireland. V žalobě uplatnil své nároky související s tvrzeným porušením jeho práva na soukromí a ochranu údajů a také stejné nároky dalších sedmi uživatelů Facebooku, které mu postoupili na základě výzvy zveřejněné na internetu a jejichž místo bydliště se nacházelo v Rakousku, Německu a Indii.

V rámci soudního řízení vyvstala zprvot otázka, zda se pan Schrems může dovolávat zvláštní soudní příslušnosti pro spotřebitelské smlouvy, když Facebook používal nejen pro soukromé, ale i podnikatelské účely. Zadruhé bylo nutné řešit otázku, zda je dána zvláštní soudní příslušnost pro spotřebitele i v případě nároků, které byly žalobci postoupeny jinými spotřebiteli. Případ se dostal až k Nejvyššímu soudu Rakouska (Oberster Gerichtshof), který požádal Soudní dvůr v řízení o předběžné otázce o výklad ustanovení čl. 15 a 16 nařízení Brusel I.

Generální advokát se nejdříve zabýval tím, zda lze žalobce považovat za spotřebitele, pokud jde o jeho vlastní nároky. Poukázal na to, že z čl. 15 nařízení Brusel I lze odvodit dva definiční znaky pojmu „spotřebitel“. Prvním znakem je, že spotřebitel není definován obecně, abstraktně, ale vždy ve vztahu ke „smlouvě“, tudíž při posouzení, zda má

smluvní strana status spotřebitele je třeba vzít v úvahu konkrétní smluvní vztah. Druhý znak vyžaduje, aby smlouva byla uzavřena za účelem, který se netýká profesionální ani podnikatelské činnosti dané osoby. S odkazem na existující judikaturu Soudního dvora dále uvedl, že posouzení statusu spotřebitele musí být provedeno vždy ve vztahu k postavení této osoby v určité smlouvě, přičemž musí být brány v úvahu povaha a účel smlouvy. V případě smlouvy s „dvojitým účelem“, které slouží jak pro podnikatelské, tak i pro soukromé účely, je třeba postupovat ve smyslu závěrů ve věci Gruber [2]. Status spotřebitele je zachován tehdy, jestliže spojitost mezi smlouvou a profesionální nebo podnikatelskou činností je malá a má zanedbatelnou úlohu v kontextu, ve kterém byla smlouva uzavřena. Z hlediska časového je pro posouzení statutu spotřebitele rozhodující okamžik uzavření smlouvy, nicméně v určitých mimořádných situacích není následná změna účelu zcela vyloučena (např. v případě smlouvy s neurčitým obsahem, která byla uzavřena na dlouhou dobu).

V projednávaném případě pan Schrems užíval v letech 2008 až 2010 svůj účet na Facebooku výlučně pro soukromé účely (stahování fotografií, přidávání příspěvků on-line a používání služby messenger ke konverzacím). Od roku 2011 užíval rovněž stránku na Facebooku, na které informoval o svých přednáškách, účastech na panelových diskuzích a mediálních vystoupeních, o knihách, získávání finančních prostředků a žalobách, které podal proti společnosti Facebook Ireland. Vzhledem k tomu, že nebylo zjištěno, zda byli žalobce a žalovaná vázáni jednou, či více smlouvami, a zda se dotčené nároky týkaly výlučně účtu na Facebooku nebo i stránky na Facebooku, zabýval se generální advokát možnými variantami.

Pokud existovaly dvě smlouvy a dotčené nároky vycházejí z účtu na Facebooku, žalobcovo postavení musí být určeno výhradě s ohledem na povahu a účel smlouvy týkající se tohoto účtu. Používal-li tudíž žalobce v rozhodném období svůj účet na Facebooku pro soukromé účely, měl status spotřebitele. Znalosti, zkušenosti a občanská anga-

žovanost nebo skutečnost, že dosáhl určité pověsti díky soudním sporům, samy o sobě nevylučují, aby daná osoba měla status spotřebitele. Stejný závěr platí i pro případ spojení dvou smluv ve formě hlavní smlouvy (účet na Facebooku) a doplňkové smlouvy (stránka na Facebooku). Pokud by existovala jediná smlouva, uplatnilo by se kritérium stanovené ve věci Gruber. Při posouzení je však třeba přihlídnout ke specifickému kontextu sociálních médií. Povaha sociální sítě, která má povzbuzovat osobní rozvoj a komunikaci, může téměř nevyhnutelně vést k situaci, kdy se propojí s profesionálním světem dané osoby. Některá užití určitým způsobem mohou přispívat k sebepropagaci a ke zlepšení profesní pověsti a postavení, nemají však přímý a bezprostřední obchodní dopad, a proto je třeba je považovat za soukromé užití.

S ohledem na výše uvedené generální advokát navrhl, aby Soudní dvůr odpověděl na první položenou otázku, že článek 15 odst. 1 nařízení Brusel I má být vykládán tak, že vykonávání činností, jako je vydavatelská a přednášková činnost, provozování internetových stránek nebo získávání finančních prostředků za účelem vymáhání nároků, neznamená v případě nároků týkajících se vlastního účtu na Facebooku užívání pro soukromé účely ztrátu statusu spotřebitele. Pan Schrems může být považován za spotřebitele, pokud jde o jeho vlastní nároky vyplývající ze soukromého užívání jeho vlastního účtu na Facebooku. Oberster Gerichtshof však musí tuto skutečnost ověřit.

Druhá otázka položená Soudnímu dvoru se týkala výkladu čl. 16 nařízení Brusel I. Generální advokát vyjádřil svůj právní názor, že ze znění, kontextu a účelu uvedeného článku nelze dovozovat novou zvláštní příslušnost pro spotřebitele ve vztahu k nárokům týkajícím se stejné věci, které mu byly postoupeny jinými spotřebiteli s bydlištěm na jiných místech téhož členského státu, v jiných členských státech nebo třetích zemích. Vzhledem k tomu, že z tohoto ustanovení jednoznačně vyplývá, že žaloby se podávají ve sporech mezi „smluvními partnery“, zvláštní příslušnost je omezena na konkrétní a specifické smluvní

strany. Výklad, podle kterého toto ustanovení zahrnuje nároky uplatňované spotřebitelem na základě spotřebitelských smluv uzavřených jiným spotřebitelem by rozšiřoval působnost zvláštního kritéria příslušnosti nad rámec případů výslovně stanovených v čl. 15 a čl. 16 nařízení Brusel I. Vytvoření nové soudní příslušnosti pro jiného spotřebitele, který nebyl stranou původní smlouvy, by umožnilo spojovat nároky a v případě hromadných žalob vybrat výhodnější soudy tak, že budou postoupeny všechny nároky spotřebiteli se sídlem ve vybrané jurisdikci. To by mohlo vést k neomezenému cílenému postupování nároků spotřebitelům v jurisdikci s příznivější judikaturou, s nižšími náklady nebo velkorysejší právní pomocí, a následně k přetížení některých soudů. Rovněž by tímto způsobem mohlo dojít k roztržitésti nároků vyplývajících z jedné smlouvy a v případě, že by postupitel postoupil různé nároky vyplývající ze smlouvy různým postupníkům, mohla by vzniknout souběžně řada zvláštních soudních příslušností.

Závěrem generální advokát Bobek konstatoval, že kolektivní ochrana práv nepochybně sleduje cíl účinné soudní ochrany spotřebitele a je-li vhodně koncipována a prováděna, může do soudního systému vnést další systémové výhody, například snížení potřeby souběžných řízení. Nařízení Brusel I však neobsahuje zvláštní ustanovení týkající se postoupení nároků nebo postupů kolektivní ochrany práv. Není přitom úkolem Soudního dvora, aby v tomto kontextu usiloval o vytvoření kolektivní ochrany práv ve spotřebitelských věcech. Komplexní právní úprava, která bude nabízet systémová řešení, musí být přijata v řádném legislativním procesu na unijní úrovni.

Andrea Pokorná

[1] Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech.

[2] Rozsudek Soudního dvora ze dne 20. ledna 2005 ve věci C-464/01 Gruber.

Rozsudek ze dne 22. 11. 2017 ve věci C-251/16 Cussens

Zásada zákazu zneužití a její provedení do vnitrostátního práva

Úplné znění rozsudku

Tisková zpráva

Soudní dvůr se v rozsudku ze dne 22. 11. 2017 ve věci C-251/16 Cussens zabýval řadou předběžných otázek irského Nejvyššího soudu souvisejících s výkladem zásady zákazu zneužití v oblasti daně z přidané hodnoty. Konkrétně se jeho posouzení týkalo otázek, zda musí být zásada zákazu zneužití vykládána v tom smyslu, že se může přímo použít, aniž by byla dříve výslovně provedena do vnitrostátního práva, a zda je takové použití zásady zákazu zneužití na plnění uskutečněná před vydáním rozsudku Halifax [1] v souladu se zásadami právní jistoty a ochrany legitimního očekávání. V obou případech dospěl Soudní dvůr ke kladnému závěru.

Žalobci v původním řízení byli spoluvlastníky rozvojové zóny nacházející se ve městě Baltimore v Irsku, na jejichž pozemcích postavili patnáct rekreačních domů určených k prodeji. Než přistoupili k těmto prodejům, uskutečnili v březnu a dubnu 2002 řadu transakcí se spřízněnou společností Shamrock Estates Limited spočívajících kromě dalšího v uzavření nájemní smlouvy, na jejímž základě jí od tohoto data pronajali dané nemovitosti na dobu 20 let a jednoho měsíce, a nájemní smlouvy, kterou společnost Shamrock Estates pronajala žalobcům v původním řízení tytéž nemovitosti zpět na dobu dvou let.

Správce daně byl toho názoru, že nájemní smlouvy dotčené v původním řízení, které upravují pronájem a zpětný pronájem těchto nemovitostí, představují uměle vytvořené

první dodání s cílem vyhnout se zdanění následných prodeů, tedy dodání, k nimž nelze pro účely stanovení DPH přihlídnout.

Žalobci v původním řízení zejména namítali, že v případě neexistence vnitrostátního pravidla, kterým se provádí zásada zákazu zneužití, nelze tuto zásadu proti nim použít s cílem odepřít jim právo na osvobození prodeů nemovitostí dotčených v původním řízení od daně. Takové použití uvedené zásady by podle jejich názoru bylo v rozporu se zásadami právní jistoty a ochrany legitimního očekávání.

Soudní dvůr úvodem svého právního posouzení konstatoval, že zásada zákazu zneužití, jak ji v oblasti DPH používá judikatura vyplývající z rozsudku Halifax, není pravidlem stanoveným směrnicí, ale vychází z ustálené judikatury, podle které se zaprvé účastníci řízení před soudy nemohou s podvodným úmyslem nebo zneužívajícím způsobem dovolávat unijního práva [2] a zadruhé uplatňování unijní právní úpravy nelze rozšířit tak, aby pokrývalo zneužívající praktiky hospodářských subjektů [3]. Zásada zákazu zneužití, jak se uplatňuje v oblasti DPH judikaturou vycházející z rozsudku Halifax, má tedy dle Soudního dvora obecný charakter, který je svou povahou vlastní obecným zásadám unijního práva.

Podle judikatury Soudního dvora je odepření práva nebo výhody z důvodu zneužití nebo podvodného jednání pouze důsledkem zjištění, podle kterého nejsou v případě podvodu nebo zneužití práva objektivní podmínky, jež jsou požadovány za účelem získání požadované výhody, ve skutečnosti splněny, a proto takové odepření nevyžaduje zvláštní právní základ. Zásada zákazu zneužití může být proto použita vůči osobě povinné k dani za účelem odmítnutí přiznat jí zejména právo na osvobození od DPH, a to i v případě neexistence ustanovení vnitrostátního práva, které by upravovalo takové odmítnutí.

Rozsudek Soudního dvora ze dne 9. 11. 2017 ve věci C-306/16 Marques da Rosa Minimální nepřetržitý odpočinek pracovníka v délce 24 hodin v rámci týdne

Úplné znění rozsudku Tisková zpráva

Soudní dvůr ve svém rozsudku ze dne 9. 11. 2017 ve věci C-306/16 Marques da Rosa rozhodl, že minimální nepřetržitá doba odpočinku pracovníka v týdnu v délce 24 hodin ve smyslu čl. 5 směrnice 2003/88 nemusí být poskytnuta nejpozději v den následující po období šesti po sobě jdoucích pracovních dnů, ale musí být poskytnuta v rámci každého období sedmi dnů.

Žalobce je bývalým zaměstnancem společnosti provozující kasino v Portugalsku, který byl v roce 2014 propuštěn a následně se domáhal náhrady škody za tvrzené odpracované přesčasy. Zaměstnanci kasina měli nárok na dva nepřetržitě dny odpočinku (jeden na základě zákoníku práce plus jeden z kolektivní smlouvy). Žalobce namítal, že v období let 2008 až 2009 někdy pracoval sedm dní po sobě a byl toho názoru, že sedmé odpracované dny mu měly být uznány jako přesčasy. Měl totiž za to, že na usta-

Takové uplatnění unijního práva je přitom v souladu se zásadami právní jistoty a ochrany legitimního očekávání. Výklad unijního práva, který Soudní dvůr podává v řízení o předběžné otázce, totiž objasňuje a upřesňuje v případě potřeby význam a dosah tohoto práva tak, jak musí být nebo jak mělo být chápáno a používáno od okamžiku jeho vstupu v platnost. Z toho vyplývá, že až na naprosto výjimečné případy musí soud takto vykládané unijní právo použít i na právní vztahy vzniklé a založené před vydáním rozsudku, jímž je rozhodnuto o žádosti o výklad, pokud jsou splněny ostatní podmínky pro předložení sporu týkajícího se použití tohoto práva příslušným soudům.

Soudní dvůr závěrem svého právního posouzení uvedl, že v rozsudku Halifax neomezil časové účinky svého výkladu zásady zákazu zneužití v oblasti DPH. Takové omezení lze přitom připustit pouze v samotném rozsudku, kterým se rozhoduje o požadovaném výkladu, což zaručuje rovné zacházení s členskými státy a ostatními procesními subjekty ve vztahu k tomuto právu a splňuje rovněž požadavky, jež vyplývají ze zásady právní jistoty.

Dušan Sulitka

[1] Rozsudek Soudního dvora ze dne 21. 2. 2006 ve věci C-255/02 Halifax.

[2] Rozsudky Soudního dvora ze dne 12. 5. 1998 ve věci C-367/96 Kefalas; bod 20; ze dne 23. 3. 2000, C-373/97 Diamantis, bod 33, jakož i ze dne 3. 3. 2005, C-32/03 Fini H, bod 32.

[3] Rozsudky Soudního dvora ze dne 11. 10. 1977, 125/76 Cremer, bod 21; ze dne 3. 3. 1993, C-8/92 General Milk Products, bod 21, a ze dne 14. 12. 2000, C-110/99 Emmland-Stärke, bod 51.

novení portugalského zákoníku práce je třeba nahlížet ve světle čl. 5 směrnice 2003/88 [1] a úmluv Mezinárodní organizace práce v tom smyslu, že mu měl být ukládán den odpočinku nejpozději po šesti po sobě jdoucích dnech práce. Žalovaný zaměstnavatel byl naopak toho názoru, že počet po sobě jdoucích dnů práce není omezen, jestliže je zaměstnanci poskytnut odpočinek za každé období sedmi odpracovaných dnů.

Žalobce před prvostupňovým vnitrostátním soudem neuspěl. Odvolací soud následně předložil Soudnímu dvoru předběžné otázky, jejichž podstatou bylo, zda čl. 5 směrnice 2003/88 třeba vykládat tak, že odpočinek v délce 24 hodin, na který má zaměstnanec nárok, má být poskytnut nejpozději v den následující po období šesti po sobě jdoucích dnů.

Soudní dvůr v první řadě uvedl, že ve smyslu čl. 3 a 5 směrnice 2003/88 jsou členské státy povinny přijmout opatře-

ní, aby za každé období sedmi dnů měl každý pracovník nárok na minimální nepřetržitý odpočinek v délce 24 hodin a navíc jedenáctihodinový denní odpočinek. V tomto kontextu konstatoval, že je třeba vyložit především čl. 5 směrnice 2003/88, zejména výraz „za každé období sedmi dnů“. Z jazykového hlediska znění tohoto ustanovení totiž plyne, že není upřesněn okamžik, kdy by odpočinek měl nastat, díky čemuž je zde členským státům ponechána jistá volnost.

Z hlediska kontextu užití výše uvedeného slovního spojení Soudní dvůr připomněl, že v rámci směrnice 2003/88 je lhůta, v jejímž rámci má být minimální odpočinek poskytnut, označena jako referenční období. Referenční období lze přitom definovat jako pevnou dobu, v jejímž rámci musí být poskytnut určitý počet hodin nepřetržitého odpočinku nezávisle na okamžiku, kdy jsou hodiny odpočinku přiznány. I z uvedeného tak vyplývá, že odpočinek může být poskytnut kdykoliv v rámci období sedmi dnů. Tento závěr je podpořen rovněž cílem směrnice 2003/88, kterým je účinná ochrana bezpečnosti a zdraví pracovníků, z čehož vyplývá i nárok na přiměřený odpočinek. Současně s tím však směrnice 2003/88 poskytuje jistou pružnost při implementaci, zejména v případě prací na směny, při nepřetržitém provozu apod. Členské státy tak mohou sta-

novit delší referenční období.

Takováto situace může být v neposlední řadě výhodná pro obě strany, neboť je možné zaměstnanci poskytnout mezi dvěma referenčními obdobími několik dnů odpočinku. V opačném případě by někteří ze zaměstnanců neměli možnost využít dny odpočinku o víkendech. Čl. 5 této směrnice 2003/88 tak poskytuje členským státům prostor pro uvážení, když neupřesňuje okamžik, kdy má být minimální odpočinek poskytnut.

Zejména s ohledem na shora uvedené skutečnosti Soudní dvůr dospěl k závěru, že unijní právo nevyžaduje, aby minimální nepřetržitý odpočinek v týdnu v délce 24 hodin byl pracovníku poskytnut nejpozději v den následující po období šesti po sobě jdoucích pracovních dnů, ale je třeba jej poskytnout v rámci každého období sedmi dnů.

Jan Bena

[1] Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/88/ES ze dne 4. listopadu 2003 o některých aspektech úpravy pracovní doby.

MONITORING LITERATUREY

System evropského práva

- Organ, J. EU citizen participation, openness and the European Citizens Initiative: The TTIP legacy. *Common Market Law Review*, č. 6/2017.
- Maciejewski, T.; Theilen, J. Temporal Aspects of the Interaction between National Law and EU Law: Reintroducing the Protection of Legitimate Expectations. *European Law Review*, č. 5/2017.
- Klamert, M. The Autonomy of the EU (and of EU Law): Through the Kaleidoscope. *European Law Review*, č. 6/2017.
- Ginter, C.; Parrest, N. Free Public Transport of Tallinn, Estonia: A Case to Justify (Reverse) Discrimination on the Basis of Residence. *European Law Review*, č. 6/2017.

Evropské civilní právo

- Szydło, M. Directors' duties and liability in insolvency and the freedom of establishment of companies after *Kornhaas*. *Common Market Law Review*, č. 6/2017.
- Law, S. At the Crossroads of Consumer Protection, Data Protection and Private International Law: Some Remarks on *Verein für Konsumenteninformation v Amazon EU*. *European Law Review*, č. 5/2017.
- Rosin, A. Cross-border Trainees and the Personal Scope of Labour Law: The Puzzle of National, EU and Private International Law. *European Law Review*, č. 6/2017.
- Telec, I. Kritický pohled na náleží Ústavního soudu: uznání kalifornského rodičovského statusu stejnopohlavního manžela. *Právní rozhledy*, č. 19/2017.
- Krausová, A. Status elektronické osoby v evropském právu v kontextu českého práva. *Právní rozhledy*, č. 20/2017.

Evropské trestní právo

- Böse, M. Mutual recognition, extradition to third countries and Union citizenship: *Petruhhin*. *Common Market Law Review*, č. 6/2017.
- Mancano, L. The Place for Prisoners in European Union Law? *European Public Law*, č. 4/2017.

Základní práva a ústavní soudnictví

- Polzin, M. Constitutional Identity as a Constructed Reality and a Restless Soul. *German Law Journal*, č. 7/2017.
- Faraguna, P. Constitutional Identity in the EU - A Shield or a Sword? *German Law Journal*, č. 7/2017.

Srovnávací právo

- Troup, T.; Frössel, A. Abuse of Principles of Creditor Autonomy in Insolvency Proceedings. *European Review of Private Law*, č. 4/2017.
- De Graaff, R. Concurrent Claims in Contract and Tort: A Comparative Perspective. *European Review of Private Law*, č. 4/2017.

Ochrana osobních údajů

- Zemanová, Šimonová, H. Reforma ochrany osobních údajů v EU z pohledu pracovněprávních vztahů. *Bulletin advokacie*, č. 9/2017.

Názory uvedené v příspěvcích představují názory autorů, nikoliv oficiální stanoviska Nejvyššího soudu.

© Nejvyšší soud, ISSN 2464-8531

4/2017
BULLETIN

NEJVYŠŠÍ SOUD
ODDĚLENÍ ANALYTIKY
A SROVNÁVACÍHO PRÁVA